

MARINARKEOLOGISK KONFERENS

I KALMAR 27-28 mars 1993

För tionde året i rad anordnade Marinarkeologiska Sällskapet sin årliga konferens i marinarkeologi, denna gång förlagd till Kalmar. Här fick ett fullmatat och bitigt program konferensdeltagarna att springa som kunskapsförstående vesslor mellan begivenheterna på allehanda högskolor, museer och slott.

Konferensen inleddes med en översiktlig orientering om vad som just nu pågår i Öresund. Projektledaren Susanne Petersen från Skogs- och Naturvårdsstyrelsen redogjorde för vad som tilldrager sig på Öresunds botten och de marinarkeologiska metodproblem som man möter vid en inventering här. Helikoptersökning, side scan sonar, stråksökning och metodisk inventering efter djupnivåkartor var några av de metoder som användes för att lokalisera vrak och stenåldersboplatser. Arbetet är arkeologiskt mycket viktigt och det var trevligt att få en första introduktion. Nu hoppas man på många spännande fynd, rik dokumentation med fotografier och videofilm, många pu-

blikationer och kanske också utställning på t ex Malmö sjöfartsmuseum om delar av projektet. Var är för övrigt alla svenska dykare i sammanhanget? Ett dansk-svenskt samarbete till den planerade utgrävningen av Lernacken i sommar ser vi fram emot. Också Jörgen Dencker, från Danmark talade om stenåldersplatser och hur man bär sig åt för att hitta dem.

Var fanns de bästa fiskeplatserna, hur såg kustlinjerna ut i forna tider och var fanns vikar och åar? Utifrån dessa frågesättningar har danskarna lyckats hitta en del spännande material, t ex fynd från Maglemose och Konglemosekulturer.

Flintavslag och en del pilspetsar hade sållats fram ur mycken öresundsflinta. Torben Malm, med tioårig erfarenhet från utgrävningarna i Tybrind Vig fullföljde danskarnas stenåldersredovisning och berättade om fiskeplatser, paddlar och stockbåtsfynd från den 6000(?)år gamla stenåldersboplatser. Nu är undersökningarna avslutade och förhoppningsvis får vi alla marinarkeologiskt intresserade vid tillfälle ta del av en

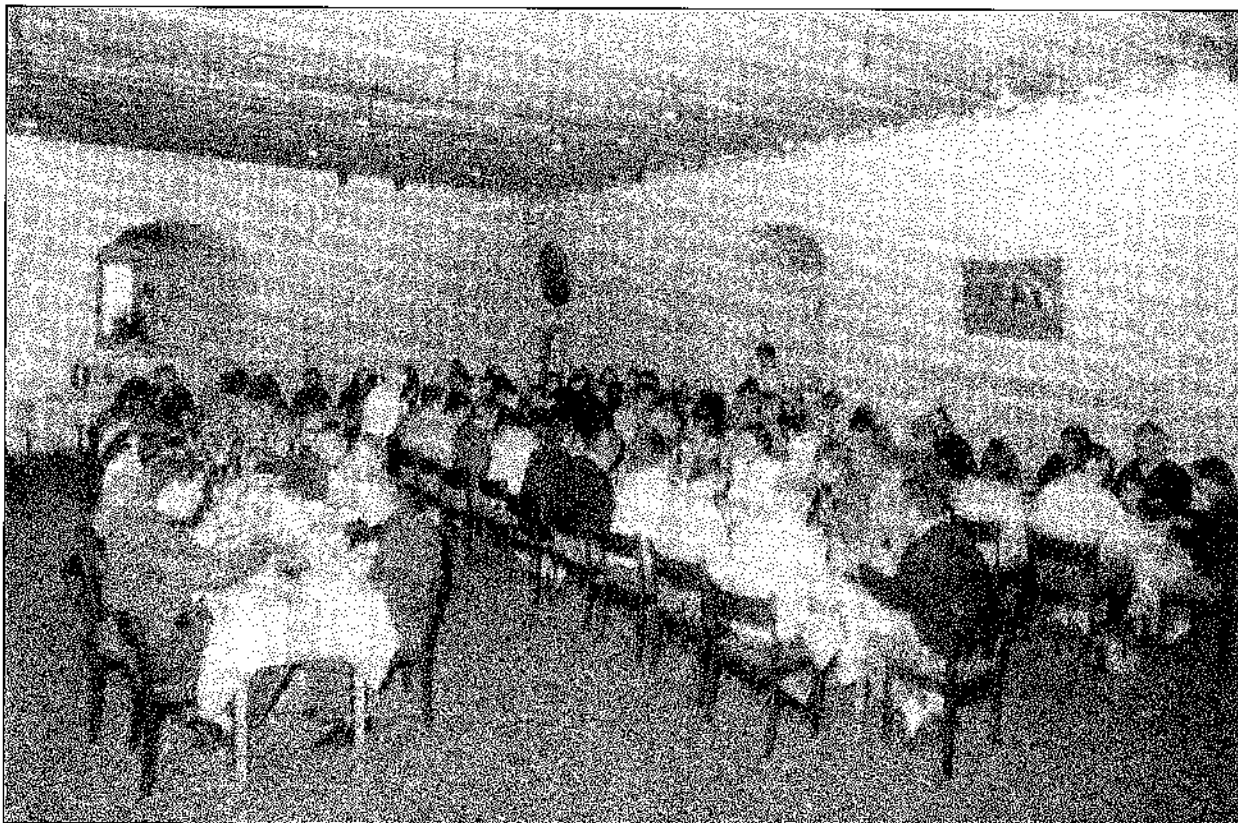
Catharina Ingelman-Sundberg

vandringsutställning om hela projektet, med fynd av fiskkrokar, paddlar och allt. Hela projektet var mult sagt störfascinerande och det vore trevligt om undersökningarna får efterföljare i fler utgrävningar av gamla boplatser.

Det var mycket danskt med även en och annan svensk hov sin stämna. Till exempel kunde Johan Rönby berätta det senaste om Bulverket där han bland annat gjorde en intressant redovisning av strategif. Ett bra framförande och väl avvägt bildmaterial gjorde föredraget till en av de mer njutbara under helgen, där man faktiskt annars understundom förvånades över att duktiga forskare med intressanta ämnen inte vinnlagt sig om att bättre presentera sitt material.

Att det kanske finns ett och annat helt bevarat hus i botten-sedimenten i Tingståde träsk på Gotland och att anläggningen faktiskt är lite mer sned och vind än vad man tidigare trott var skoj att få veta. Likaså att en 30-40 man rent teoretiskt skulle kunnat bygga hela härligheten på cirka ett år. Den dendrokronolo

Konferensdeltagarna församlade till lunch i Gästabudssalen på Kalmar Slott

gisk dateringen hade dessutom lyckats tidsbestämma bygget till år 1124, vilket gör att man är nyfiken på vad som hände på Gotland just då.

Kalmar museums konservator Max Jahrehorn talade om vård och vanvård och vad man borde göra med sjödränkta fynd. Med erfarenhet från både salta fynd från ostindiefararen Götheborg och lite mindre salta fynd från Kronan lär han kunna återkomma med många intressanta forskningsresultat framöver. Honnørsordet framför andra i bärgning och konserveringssammanhang är förstas för-siktighet, något som Max ofta återkom till. Han visade för övrigt Kalmar läns museums imponerande frystork. Den investerade halvmiljoners-utgiften lär museet kunna ha mycket glädje av. Kanske behöver Riksantikvarieämbetet lite extrahjälp med träkonservering, om de nu har råd med timkostnad.

Vad vore annars en konferens i Kalmar utan senaste nytt om Kronan? Konferensledaren Lars Einarsson intog scenen och talade vist om frågeställningar, syntes, samordning av information, vikten av att ha en frågeställning innan man börjar en utgrävning och mycket annat. Han visade också bilder på intressanta arkivnotater och talade om att sätta arkeologin i sitt sammanhang och inte bara koncentrera sig på fynden. Som vanligt fick han dock lite ont om tid på slutet och det var synd för den som gärna skulle ha sett lite mer dokumentation om senaste nytt från utgrävningarna. När kommer nästa Kronanfilm? Fyndet är fortfarande världsunikt och det vore skoj att se vad som hänt under de senaste åren. I övrigt skall det bli intressant att höra om den kraftiga stormen härmsistone med elva meter höga vågor ute i Östersjön medfört några dramatiska ändringar på vrakplatsen. Vi väntar på rapport. I somras bärgades annars den 44:e kanonen från vrakplatsen. Samtliga laddningar fanns kvar i kanonerna. Det tyder på att skeppet aldrig har hunnit avfira någon bredd-sida innan det sjönk.

Om vrakinventering i Östergötlands skärgård förra året talade Torleif Nilsson i en fin översikt för morgontidiga på söndagsmorgonen, och Sibylla Haasum redogjorde för senaste nytt om Lybska Svan. Vraket som föresten inte är Lybska Svan men som kallas Svanen för det, har vi desto värre inte fått så mycken ny kunskap om. De som skulle kunnat undersöka saken har hälsat på i häktet där det inte blir så mycket dykt, eller så jobbar de på museum. Men eftersom vrakplatsen är föremål för polis-

utredning går det inte att dyka där och vispa bort ledtrådar med fenorna. Så ärendet är i polisens händer. Synd, hemskt mycket synd, eftersom fyndet faktiskt är ett av de intressantaste på flera år i detta land.

Konferensens i övrigt kanske absolut viktigaste föredrag hölls av Björn Becker från SMHI som redogjorde för framtida dykregler i samband med dykning för olika arbetsgivare. Som det nu ser ut blir det regler som helt förlamar spordykares vidare medverkan i t ex marinarkeologiska utgrävningar samtidigt som en kall, våt hand läggs över all forskningsdykning. Vakna innan det är försent! Med lite eftertanke skulle man kunna lösa säkerhetsaspekterna vid uppdragsdykning på ett smidigare sätt, utan att förstöra den framtida maritima forskningen under vatten i Sverige för det närmaste seklet. För en forskare är dykning ett sätt att ta sig till och vistas på sin arbetsplats som händelsevis råkar ligga under vatten. Gedigen läkarunderskning typ SUB 3, vettiga säkerhetsbestämelse vid själva dykningen och en dykbildning typ trestjärningt CMAS bevis räcker fuller väl för detta. Att t ex tvingas betala tiotusentals kronor för en överkurs där man tvärt emot vad läkare rekommenderar utför fri uppstigning och på diverse andra manhaftiga sätt dokumenterar sig som dykare med hår på bröst är ganska överflödigt. Man kan plocka blomster och artefakter under vatten ändå.

Till och med jobba. För ett antal år sedan bestämde samma arbetarskyddstyrelse att dykning inom statlig tjänst bara skulle få utföras av personer med marin dykarutbildning. Och att t ex tjejer ej fick utbildas i marinen för att där inte fanns lämpliga, kvinnoanpassade bekvämlighetsinrättningar beklagade man med myndighet i rösten - och på fullt allvar, liksom att den bestämmelsen effektivt uteslöt alla kvinnliga forskningsdykare. Det gick - efter visst besvär - att ändra på de tokerierna, men nu har samma myndighet laddat om igen. Nog kan man hitta en bra och praktisk lösning på det här, utan att hela den dykande forskningen i Sverige måste läggas ned för det. Varför inte bjuda in vederbörande beslutsfattare och berätta lite om hur en marinarkeologisk utgrävning går till? En bra början.

Efter föredragen avslutades så konferensen med en god lunch på Slottet (middagen kvällen innan var inte dum heller) varefter det blev rundvandring på Slottet. Där var det bland annat intressant att se de gamla slottsfjärdsfynden, så omtalade av många, men så lite sedda av fler. Sist och slutligen en uppskattningens tanke till alla de som jobbat med Kronanprojektet. Kronanutställningen har idag blivit något bland det största och bästa man kan se om marinarkeologi i Sverige.

Catharina Ingelman-Sundberg, Krysshammarsvägen 21b, 171 57 Solna

Max Jahrehorn förevisar konserveringsanläggningen på Kalmar läns museum. Foto: Kalmar läns museum

